

Høringsuttalelse om «Forslag til endringer i Tobakksforskriftene og ny forskrift om elektroniske sigaretter» fra Tore Sanner, prof.em.

Undertegnede har deltatt i arbeidet mot tobakk i flere år. Jeg har aldri hatt noen direkte eller indirekte bindinger til, samarbeid med eller finansiering fra tobakksindustrien.

Flere av punktene som jeg tar opp har jeg også tidligere kommentert i min Høringsuttalelse til «Implementering av tobakksproduktdirektivet (2014/40/EU)»

Jeg har kommentarer til kapitel 3, 5, 6 og 11 i Høringsnotatet.

"*Tobakksimitasjoner i form av godteri mv.*" er ikke tatt opp i Høringsnotatet. Siden Departementet har foreslått at de fjernes fra Tobakksforskriften er det inkludert i min Høringsuttalelse.

Kapitel 3. Regulering av elektroniske sigaretter

Tilhengerne av e-sigaretter hevder at e-sigarettene gir mindre helseskader enn vanlige sigaretter og således er nyttige som "harm reduction" samt at de er effektive ved røykeavvenning.

Harm reduction. Erfaringene fra snus har vist at en "røyker" som i tillegg til å røyke begynner med snus og dermed reduserer antall sigaretter (ved at nikotinbehovet delvis dekkes fra bruken av snus) ikke oppnår noen helsegevinst. De som slutter helt med sigaretter og går over til snus har en viss reduksjon av helseskadene, men reduksjonen er mindre enn blant de som helt slutter å bruke tobakk. Effektene ved bruk av e-sigaretter forventes å ligne effektene ved snus, og dobbeltbruk er således ikke forventet å gi noen helsegevinst selv om antall vanlige sigaretter reduseres. Gevinsten i form av bedre helse er antakelig mindre når man erstatter vanlige sigaretter med e-sigaretter enn det man oppnår ved å slutte helt med tobakk/nikotin.

Røykeavvenning. Det er fortsatt ingen vitenskapelige holdepunkt for at e-sigaretter er mer effektive ved røykeavvenning enn dagens medisinske nikotinprodukter. Det er således lite sannsynlig at bruken av e-sigaretter vil ha noen positiv effekt på "folkehelsen".

Helseskadene ved bruk av e-sigaretter er ikke kjent. Nikotin i e-sigaretter skaper avhengighet. Erfaringer fra bruk av snus tyder på at nikotin ikke øker risikoen for å få hjerte-karsykdommer, men at nikotin øker risikoen for å dø dersom man får slag eller hjerteinfarkt. Flere undersøkelser tyder også på at nikotin er årsak til den økte risikoen for fosterskader hos gravide som røyker eller snuser. I tillegg har nyere studier vist at nikotin kan spille en viktig rolle ved utvikling av kreft og forverring av denne sykdommen ved bruk av tobakk (se for eksempel Sanner og Grimsrud 2015a¹).

Erfaringene fra land hvor e-sigaretter er tillatt viser at ungdom er spesielt tiltrukket av e-sigaretter. Det kan være flere årsaker til det. E-sigarettene kommer med mange "spennende" smaker, ungdom synes elektroniske "apper" er spennende, og e-sigarettene er rimelige i forhold til vanlige sigaretter. Nyere resultater tyder på at mange ungdommer som begynner med e-sigaretter senere går over til vanlige sigaretter. Dette ligner tidligere funn når det gjelder bruk av snus blant ungdom.

Jeg er enig i at det *ikke* må være tillatt å bruke e-sigaretter på steder hvor det skal være røykfritt og at e-sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere behandles likt uavhengig av

---

¹ Sanner T, Grimsrud TK (2015a). Nicotine: carcinogenicity and effects on response to cancer treatment – a review. *Front. Oncol.* 5:196. doi: 10.3389/fonc.2015.00196

nikotinninnhold. Jeg er også enig i de generelle reglene som er angitt i EU-direktive om maksimalt nikotinninnhold og volum av gjenoppfyllingsbeholdere.

Reklamefri emballasje for e-sigaretter. Erfaringen fra Australia har vist at reklamefri emballasje er et viktig tiltak for å redusere bruken av tobakk blant ungdom. Reklamefri emballasje reduserer ikke tilgjengeligheten og vil derfor neppe påvirke røykere som ønsker å bruke e-sigaretter for å slutte å røyke. Norge er det første landet som vil innføre reklamefrie pakninger for snus og kan også bli det første landet til å innføre reklamefrie pakninger for e-sigaretter.

Oppstillingsforbudet bør gjelde for e-sigaretter. SIRUS (2010²) har konkludert med at oppstillingsforbudet med stor grad av sannsynlighet er forventet å ha effekt overfor unge personer i form av antall som bruker tobakk og/eller totalforbruk. Det er ikke grunnlag for å oppheve oppstillingsforbudet for e-sigaretter.

Konklusjon. HOD må treffe tiltak slik at vi ikke får en "e-sigarettepidemi" på samme måte som "snusepidemien". E-sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere må avgiftsbelegges, oppstillingsforbudet må gjelde også for e-sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere, og HOD må initiere arbeidet med reklamefri innpakning av e-sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere.

Kapitel 5. Unntak fra kravet om standardiserende pakninger

HOD foreslår at sigarer, sigarillos og pipetobakk ikke skal omfattes av reklamefri innpakning, men at disse produktene bare skal kunne selges i spesialforretninger.

Pipetobakk bør få reklamefri innpakning. Det er ikke mange år siden det var vanlig blant ungdom å "rulle" sine egne sigaretter. Hvorvidt ungdom vil begynne å rulle sigaretter på nytt vil avhenge av bl.a. avgiftspolitikken i fremtiden. Det er ikke større forskjell mellom ulike merker med pipetobakk enn mellom ulike sigarettmerker. *Det er ingen grunn til at pipetobakk skal unntas for reklamefri innpakning.*

Sigarer og sigarillos bør også omfattes av reklamefri innpakning. Dersom HOD bestemmer at de ikke skal omfattes må Spesialforretninger defineres i *Tobakksforskriften* på en slik måte at en forretningseier ikke kan ominnrede en mindre del av butikken som en "spesialforretning" (sammenlign problemene med søndagsåpne butikker, og avgrensinger i større butikker). Likeledes må betegnelsene "sigar" og "sigarillos" defineres i *Tobakksforskriften* på en slik måte at industrien ikke lanserer "sigarettlignende" produkter som sigar eller sigarillos. HOD påpeker i høringsnotatet at det har vært en utvikling i USA, hvor bransjen har utviklet små sigarer som ligner på sigaretter og inneholder smakstilsetninger som tiltrekker unge.

Konklusjon. Det er ikke grunnlag til å unnta pipetobakk fra "reklamefri innpakning". Skal sigarer og sigarillos unntas fra reklamefri innpakning må *spesialforretninger, sigarer og sigarillos* defineres i *Tobakksforskriften* og definisjonene må være slik at industrien ikke kan omgå det som er forutsetningene for unntakene.

Kapitel 6. Regulering av ingredienser og enkelte tilsetningstoffer

Regulering av ingredienser inklusivt smaksstoffer i tobakksvarer er meget viktig. HOD bør i dette arbeidet konsentrere seg om snus.

---

² Oppdatering av kunnskapsgrunnlaget om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer
Notat fra Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) 20. desember 2010 Karl Erik Lund, Elis
abeth Kvaavik, Hans Olav Melberg, Jostein Rise.

Under punkt 20 i innledningen til EU's tobakksdirektiv angis at når det gjelder ansvaret for å regulere tilsetningsstoffer i snus, så overlates det til svenske myndigheter³ (Sverige er det eneste landet i EU hvor salg av snus er tillatt). I høringsnotatet til HOD heter det *"ansvaret for å regulere ingredienser i snus, påligger Sverige, som har et unntak fra snusforbudet. På samme måte står også Norge fritt til å velge om og hvordan ingredienser i snus skal reguleres"*.

Svenske myndigheter har vurdert regulering av tilsetningsstoffer i snus og skriver i en rapport fra mars i år (SOU 2016:14) *"Någon reglering av smaker i snus bör inte ske."* På bakgrunn av dette skriver HOD i Stortingsproposisjonen *"Departementet vil imidlertid ikke foreslå et forbud mot smakstilsetninger i snus nå."*

Bruk av snus i Norge er i hovedsak et ungdomsproblem. I aldersgruppen 16 – 24 år brukte 31% av guttene og 18% av jentene snus i 2015. Det skal også nevnes at *Swedish Match* har økt sitt produktsortiment. I 2002 var det 22 snus produkter mens 2015 var det 183 snusvarianter på det norske marked. Dette skyldes lansering av en rekke produkter med ulik smak. Til sammenligning er det rapportert inn 53 ulike sigarettvarianter.

Det er først og fremst unge personer og særlig unge jenter som bruker smaksatt snus og et forbud mot smakstilsetninger vil være viktig for å hindre at ungdom begynner med snus. WHO Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) som Norge har ratifisert anbefaler at smaksstoffer som minner om frukt, godteri og alkohol-drikker forbyes i e-væsker inntil man har vist at disse ikke er attraktive for ungdom⁴. Dette bør også gjelde for snus.

Svenske myndigheter støtter som kjent snusindustrien og har ved flere anledninger aktiv arbeidet sammen med snusindustrien for å få tillatelse til å selge snus i EU. Det er derfor utenkelig at svenske myndigheter vil gjøre vedtak som kan redusere salget av snus.

En streng regulering av smaksstoffer i snus vil være i overensstemmelse med WHO FCTC. For Norge er det EFTAs overvåkningsorgan og ikke Sverige som er pågjeldende myndighet for å overvåke implementeringen av Tobakksdirektivet og dermed også regulering av smaksstoffer/ tilsetningsstoffer i forbindelse med snus.

Konklusjon. HOD må initiere arbeidet med å regulere smaksstoffer/ tilsetningsstoffer i snus så raskt som mulig.

Kapitel 11 Fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter

HOD ønsker å tillate fjernsalg over landegrensler og foreslår at det etableres et registreringssystem for fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter, og at utviklingen følges for å vurdere om det er behov for et forbud på sikt.

EU's Tobakksdirektiv åpner i artikkel 18 nr. 1 for at landene kan forby fjernsalg av tobakksvarer. I rådsanbefaling 2003/54/EF oppfordres medlemslandene til å begrense fjernsalg av tobakk. Dette vil også bidra til å unngå tobakksreklame på internett.

En registreringsordning vil innebære økt byråkrati og betydelige kostnader. I gjennomsnitt var det i femårs perioden 2010 – 2014 bare 41 privatfortollinger av

---

³(20) På grund af det generelle forbud i Unionen mod salg af tobak, der indtages oralt, bør ansvaret for at regulere ingredienserne i tobak, der indtages oralt, hvilket kræver et indgående kendskab til dette produkts specifikke karakteristika og forbrugsmønstrene, i overensstemmelse med nærhedsprincippet forblive hos Sverige, ---

⁴ Conference of the Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control, FCTC/COP/6/10 Rev.1 1 September 2014

sigaretter og snus om året (gjennomsnitt vekt av sendingene 1,1 kg). Konsekvensene av et forbud vil derfor være små for norske forbrukere. På denne bakgrunn synes det helt unødvendig og sløsing med ressursene å opprette en registreringsordning for fjernsalg over landegrensene. Et forbud vil derimot gi bedre kontroll med tobakkssalg, herunder salg til mindreårige og illegal handel, samt med produktene på markedet dersom fjernsalget skulle øke i fremtiden.

Konklusjon Departementet bør forby fjernsalg av tobakk over landegrensene.

Tiltak som HOD ikke har nevnt i Høringsnotatet

HOD ønsker fjerning av "Forbud mot synlig oppstilling på utsalgssteder" når det gjelder Tobakksimitasjoner som lakrispiper, sjokoladesigaretter mv. for barn utformet som tobakksprodukter.

HOD har angitt at det har fra enkelte hold kommet kritikk av at oppstillingsforbudet også gjelder for lakrispiper og lignende produkter⁵ og at regjeringen har i henhold til regjeringserklæringen som mål å forenkle lover og regler, og fjerne unødvendige forbud. På den annen side er Norge bundet av WHO FCTC som oppfordrer landene til å forby salg av godteri utformet som tobakk.

I det første høringsnotatet påpekte flere av høringsinstansene at det er oppsiktsvekkende at departementet vil oppheve det norske forbudet, som er i tråd med WHO's tobakkskonvensjon. Godteri formet som sigaretter og andre tobakksprodukter vil appellere til barn og vil kunne bli et spennende leketøy. Både ved å se tobakkgodteri i butikkhyllene og gjennom rollelek med tobakkgodteri, vil tobakk kunne normaliseres overfor unge, og få tobakk til å fremstå som noe uskyldig.

For tobakksprodusentene vil godteri utformet som tobakk bli en ny markedsføringsmulighet, som vil bli enda viktigere når reklamefrie pakninger innføres. Tobakksprodusentene vil kunne markedsføre godteri-sigaretter i pakker av samme format som vanlige sigaretter og med liknende design og navn. Hyllene kan således fylles med 20-pakninger av «Prinsens lakrissigaretter» og «Kamel sjokoladesigaretter» Tobakksindustrien vil dessuten se på godteri-tobakksvarene som en opplæring av en ny generasjon røykere

Det synes i dag og være lite salg av godteri utformet som tobakk i Norge noe som trolig skyldes dagens aldersgrense og forbudet mot synlig oppstilling. Dette underbygges av informasjon om at omsetningen av slike produkter er høy i Sverige og Danmark hvor tobakkgodteri selges «åpent» i butikk.

Konklusjon. Jeg henstiller om ikke å fjerne "Forbud mot synlig oppstilling på utsalgssteder" når det gjelder Tobakksimitasjoner som lakrispiper, sjokoladesigaretter mv. for barn utformet som tobakksprodukter".

Bekkestua 21 september 2016

Tore Sanner
Professor em.

---

⁵ I valgkampen før stortingsvalget 2013 var lakrispipeforbudet ett av de såkalte «dusteforbudene» som Fremskrittspartiet (Frp) lovet å fjerne dersom de kom til makten.